

'Kroniek'

MEDEDELINGEN
OUDHEIDKUNDIGE KRING
VOORST

21e jaargang nr. 1
1998

C. Pronk

Dortsmans in den Bosloo

Anno 1750

Oudheidkundige Kring Voorst
(opgericht bij notariële acte van 8 maart 1978)

Dagelijks bestuur

Voorzitter: G.J. Oolman, Oolmansweg 5, 7384 ST Wilp, tel. (055) 323 12 44
Secretaris: L. Sevenster, Schadewijkpad 11, 7391 TJ Twello, tel. (0571) 27 20 37
Penningmeester:
M. Niemeijer, Schoolstraat 31, 7383 CC Voorst, tel. (0575) 50 14 99
Leden: H.H. Garretsen, Bachstraat 5, 7391 XA Twello, tel. (0571) 27 20 04
J. Groenenberg, Hietweideweg 30, 7391 XX Twello, tel. (0571) 27 60 37
Mr. J.H. Hermesen, Rozenhoflaan 10, 7201 AV Zutphen, tel. (0575) 51 52 48
J. Lubberts, Kon. Wilhelminaweg 10, 7396 AD Terwolde, tel. (0571) 29 17 60
G.B.J. Reinders, Mozartstraat 143, 7391 XG Twello, tel. (0571) 27 43 32
J.A.M. Schutte-Geurtsen, P. Heinstraat 15, 7391 WK Twello, tel. (0571) 27 37 01.

De contributie bedraagt f 25,= per persoon. Voor gehuwden of samenwonenden op hetzelfde postadres f 30,=. Gironummer 16 64 122. Rabobank, rekeningnummer 36.28.09.267.

Kroniek

Kroniek is het mededelingenblad van de Oudheidkundige Kring Voorst en verschijnt vier keer per jaar. Het wordt gratis toegezonden aan de leden van de Oudheidkundige Kring Voorst en is in beperkte aantallen à f 6,50 te koop bij het VVV-kantoor in Twello en boekhandel Oonk in Twello.

Publicatie of overname van artikelen, geheel of gedeeltelijk, is alleen toegestaan met schriftelijke toestemming van de redactie en de auteurs.

Redactie-adres:

H. Kleinjan, Langestraat 51, 7419 AR Deventer (De Worp), tel. (0570) 641 648.

Werkruimte Oudheidkundige Kring Voorst

Klokkenkampsweg 25
7391 EN Twello
tel. (0571) 27 70 90

Geopend op woensdag van 9.00 tot 16.00 uur en na telefonisch afspraak met de secretaris ook op dinsdag.

ISSN 1384-8682

Kroniek

Maart 1998, 21e jaargang nr. 1

Inhoud

	Blz.
Voorwoord	2
De jaarplanning 1998	L. Sevenster 2
Van de bestuurstafel	L. Sevenster 3
Contributiebetaling 1998	M. Niemeijer 4
De Algemene Ledenvergadering 1998	L. Sevenster 5
Jaarverslag 1997	L. Sevenster 7
Ons foto-archief	L. Sevenster 11
Nieuwe aanwinsten	J. Lubberts 12
Oude foto's spreken	L. Sevenster 13
Gewone, aparte dingen	L. Sevenster 14
Het adellijke huis "Bussloo" bij Gietelo	J. Harenberg 15
Lezing over Bandijk-Terwolde groot succes	A.J. Fransen 21
Maalstromen (deel 1)	A. Leemans 23
Historie Busslose plas en zijn omgeving	L. Sevenster 28
Eind goed al goed	G.J. Oolman 29

Foto omslag

Dortshuys anders Bosloo in 1732.

*Gewassen pentekening door Andries Schoemaker naar Cornelis Pronk.
(Part. coll.)*

Uiterste inleverdatum kopij voor de volgende Kroniek:
1 mei 1998.

Voorwoord

Terugblikken en vooruitblikken. Een historische vereniging als de O.K.V. blik uiteraard in veel van haar activiteiten terug naar het verleden, maar kijkt ook in de toekomst: wat kun je leren uit het verleden en hoe kunnen we deze kennis bewaren.

In deze Kroniek zijn de terugblik en de vooruitblik nadrukkelijk aanwezig. Naast historische bijdragen van (opnieuw ook nieuwe) auteurs laat o.a. het jaarverslag over 1997 zien hoe actief de vereniging geweest is in het afgelopen jaar.

De vooruitblik zit bijvoorbeeld in de toekomstige samenwerking met het streekarchief. Na een maandenlange discussie is besloten dat de gemeentelijke archieven in de bewaarplaats in het gemeentehuis blijven en niet gaan verhuizen. In diverse artikelen klinkt de wens van het O.K.V.-bestuur door om dit besluit aan te grijpen voor een "doorstart" van de samenwerking tussen het archief en de O.K.V.

De jaarplanning 1998

I. Jaarvergadering

Op **donderdag 23 april 1998** zal de jaarvergadering plaatsvinden.

De agenda, informatie over het programma na de pauze en het jaarverslag over 1997 vindt u verderop in de Kroniek.

II. Excursie naar Wijhe

Op **zaterdagmiddag 23 mei 1998** zal er een excursie worden georganiseerd door de Oudheidkundige Kring in samenwerking met de

Het hoofdartikel

De heer J. Harenberg heeft een diepgaand archievenonderzoek gedaan naar huize "Bussloo". Op de omslag staat een oude afbeelding van dit huis, waarvan niets meer over is. Alleen de kasteelplaats en de oude grachten laten zien waar vroeger het huis gestaan heeft.

Verder staat in dit nummer de eerste aflevering uit een serie van drie over de Deventer firma Noury & Van der Lande. Dit bedrijf, nu bekend als Akzo Nobel, heeft in het verleden aan veel Voorstenaren werk geboden. De bedrijfshistorie "Van molen tot moleculen" is door de auteur, de heer A. Leemans, speciaal voor de Kroniek ingekort tot een driedelige vertelling.

Wij wensen u veel plezier met het eerste nummer uit de alweer 21e jaargang van de Kroniek.

door L. Sevenster

Historische Vereniging Wijhe.

Het programma bestaat uit:

- a. Rondleiding door de Oudheidkamer met bijzondere bezienswaardigheden, zoals oude winkels, museumkamer, klederdrachten.
- b. Wandeling door het centrum van het dorp Wijhe, met een bezoek aan de Ned. Hervormde kerk.
- c. Tijdens de excursie wordt u een kop koffie/thee aangeboden.

Wij gaan per bus naar Wijhe. Vertrek vanaf het gemeentehuis in Twello om 13.00 uur. Terugkomst in Twello om ongeveer 18.00 uur.

De kosten bedragen voor leden fl. 12,50 per persoon (inclusief toegangsbewijs), vóór vertrek te voldoen in de bus. Aanmelden telefonisch of schriftelijk bij de heer L. Sevenster, vóór 1 mei 1998.

III. Lezing "Het veranderde beeld van Twello"

In **september 1998** organiseren we een lezing over het veranderde beeld van Twello: hoe is het nu, hoe was het vroeger.

IV. Jubileum O.K.V.

Op **donderdag 1 oktober 1998** vieren wij in Twello het 20-jarig jubileum van onze vereniging.

V. Lezing "Monumenten in de gemeente Voorst en hun landschappelijke omgeving"

In **november 1998** staat een lezing gepland over de "Monumenten in de gemeente Voorst en hun landschappelijke omgeving".

In de volgende Kroniek krijgt u de verdere informatie over de activiteiten III t/m V.

Van deze activiteiten ontvangt u geen verdere convocatie.

Van de bestuurstafel

door L. Sevenster

De volgende zaken wil ik graag aan u doorgeven.

1. De tweede lezing over de Terwoldse Bandidijk, die op 18 december 1997 werd gegeven, bleek een overweldigend succes. In april zal een ingekorte versie worden vertoond in het verzorgingshuis "de Benring" in Voorst.
2. Op 17 januari 1998 bezocht het bestuur van de O.K.V., aangevuld met enkele werkgroepleden, het museum "de Meulenhof" in Duistervoorde. We kunnen het museum bij u aanbevelen.
3. Op 26 januari 1998 besloot de gemeenteraad, dat het gemeentearchief en de aanwezige particuliere archieven niet naar het te vormen regio-archief in Zutphen zullen worden gebracht. Wel zal een samenwerkingsverband worden aangegaan met de andere streekarchieven.

4. Gedurende enkele jaren geeft de O.K.V. praktische geschiedenislessen aan de leerlingen van de R.K. Basisschool van Duistervoorde in het kader van het project "Hoe woonde men voor de oorlog in een boerderij, een arbeidershuisje en in een kasteel?"

In januari 1998 werd de O.K.V. gevraagd om behulpzaam te zijn bij de geschiednisscripties van leerlingen van het Veluws College in Twello. Wij denken dat er een goede samenwerking zal komen tussen het Veluws College, het Streekarchief en de O.K.V. De onderwerpen liggen op de lokale geschiedenis binnen de gemeente Voorst.

5. Nieuwe leden van de O.K.V., aangemeld in de periode 1 november 1997 tot 1 februari 1998:

- de heer en mevrouw E.J. Albers

- (Twello)
- de heer en mevrouw G. Appelo (Terwolde)
- mevrouw J. Bosch-ten Bosch (Schalkhaar)
- de heer en mevrouw G. Draaijer (Twello)
- de heer en mevrouw W. Ensink (Terwolde)
- de heer en mevrouw M.A. Hartman (Twello)
- de heer J.B. Hofmeijer (Boxmeer)
- de heer en mevrouw H.J. Huisman (Deventer)
- de heer W.G.H. Jansen (Zutphen)
- de heer en mevrouw F. Julsing (Terwolde)
- de heer en mevrouw J.A. Kiesbrink

- (Terwolde)
 - mevrouw J. Kluin-Meeuwse (Deventer)
 - mevrouw H.G.M. Klunder (Twello)
 - de heer en mevrouw G.W. Lubberts (Terwolde)
 - de heer C.J. Simonis (Terwolde)
 - de heer W. Storm (Twello)
 - de heer en mevrouw K. Tiemens (Terwolde)
 - het Veluws College (Twello)
 - de heer A. Westendorp (Terwolde).
- Alle nieuwe leden, 29 personen, worden hierbij van harte welkom geheten. In de Kroniek 1997-4 stond een verkeerde naam: de heer H. Brunnekreef. Sinds zijn geboorte heet hij de heer H. Brunekreef. Onze excuses daarvoor.

Contributiebetaling 1998

door M. Niemeijer, penningmeester

Bij deze Kroniek is de acceptgirokaart voor de betaling van uw contributie bijgesloten. Gaarne zag ik dat u het bedrag invult op de volgende manier:

- A. Voor 2 personen op hetzelfde postadres fl. 30,-.
- B. Voor 1 persoon is de contributie fl. 25,-.
- C. Natuurlijk mag u een hoger bedrag invullen, wanneer u de O.K.V. een extra warm hart toedraagt.

De Algemene Ledenvergadering 1998

door L. Sevenster, secretaris

Hierbij nodigt het bestuur van de O.K.V. u uit voor de Algemene Ledenvergadering, die gehouden zal worden op **donderdag 23 april 1998** in café-restaurant "Het Stationskoffiehuys" aan de Stationsstraat in Twello.

De bijeenkomst begint om **20.00 uur**. Bij binnenkomst wordt u een kopje koffie of thee aangeboden door de O.K.V..

Agenda

1. Opening door de voorzitter, de heer G.J. Oolman.
2. Mededelingen onder meer over het 20-jarig O.K.V.-jubileum in oktober a.s.
3. Notulen van de Algemene Ledenvergadering van 27 maart 1997 (zie hierna).
- 4a. Financieel verslag van 1997 (wordt ter vergadering uitgedeeld).
- 4b. Staat der bezittingen en schulden per 31-12-97 (idem).
- 4c. Begroting voor 1998 (idem).
Alle stukken van punt 4 kunnen bij de penningmeester, de heer M. Niemeijer, Schoolstraat 31, 7383 CC Voorst, worden afgehaald of worden op uw telefonisch verzoek via nummer (0575) 501499 aan u toegezonden.
5. Verslag van de kascontrolecommissie en de benoeming van een nieuw lid ter vervanging van de heer Bakker.
6. Bestuursverkiezing.
Reglementair aftredend zijn de heren M. Niemeijer en G.J. Oolman. Beiden zijn herkiesbaar en het bestuur draagt de beide bestuursleden voor herbenoeming voor.
Tegenkandidaten kunnen reglementair

bekend gemaakt worden bij de secretaris vóór 3 april a.s.

7. Rondvraag.
8. Sluiting van het officiële gedeelte van de Ledenvergadering.

Pauze

De avond zal worden voortgezet met een presentatie rond het thema: "**Familie-onderzoek en de geschiedenis van huis en straat**".

In goede samenwerking zullen de heren J. Lubberts, J. de Rooter (streekarchivaris) en L. Sevenster u uitleggen hoe een stamboom kan worden opgezet. Welk formulier is eenvoudig en toch praktisch, welke gegevens zijn openbaar en waar vindt men deze, hoe zit het met de privacy en waar vindt men meer gegevens? Maar ook de aankleding van de "dorre" familienamen komt aan de orde, de foto's en de sociale achtergronden van de familie, de advertenties, de grafstenen en de gebouwen waarin men woonde en werkte. Fascinerend kan het onderzoek zijn naar de geschiedenis van een huis, een winkel, een fabriek, een café of een monument. Waar vindt men gegevens? Aan de orde komen: het bouwkundig archief van de gemeente Voorst, het bevolkingsregister van de gemeente met alle bewoners sedert 1800 en niet te vergeten de kerkelijke en polderarchieven. Bij elk huis hoort zijn omgeving en deze kan historisch worden "gelezen" op kadasterkaarten, in veilingcatalogi, in notariële akten, op topografische kaarten en op oude gemeentelijke wegenkaarten uit 1900. Natuurlijk kan ook dit onderzoek worden vervolmaakt

met foto- en kaartmateriaal.

De bovenstaande alinea kan natuurlijk ook gebruikt worden bij het onderzoek naar de geschiedenis van een straat of weg. De drie samenstellers hebben de bedoeling het bovenstaande op een attractieve manier aan u duidelijk te maken. Via fotokopieën, originele stukken, dia's en het gesproken woord hopen wij u enthousiast te maken voor een prachtige vrijetijdsbesteding die zeer veel cultuurhistorische bevrediging zal geven. Wij hopen u een zeer boeiende avond aan te bieden.

Notulen van de Algemene Ledenvergadering op 27 maart 1997

1. De voorzitter, mevrouw C. Bieze-van Eck, opende de Algemene Ledenvergadering die in het Stationskoffiehuys in Twello werd gehouden.
2. Mededelingen:
 - a. afwezig met kennisgeving: de heer Kleintjan en de families Stam (Twello) en Elfrink (Voorst).
 - b. de eerstvolgende lezing zal op 28 april te Duistervoorde worden gehouden.
3. De notulen van de Jaarvergadering 1996 werden onveranderd goedgekeurd.
4. Het Financieel Verslag van de penningmeester lag bij binnenkomst van de leden op de tafeltjes. Alle bescheiden waren door de kascontrolecommissie gecontroleerd. De leden van deze commissie, de heren Groenberg en Bakker, waren zeer tevreden. De heer Groenberg meldde: "De opmerkingen die wij vorig jaar hadden over de opzet van de O.K.V.-boekhouding hebben hun uitwerking niet gemist. Alles is zeer overzichtelijk bijgehouden, in één avond waren

we klaar, met een pluim op zijn hoed willen we de penningmeester déchargeren". De kascontrolecommissieleden werden door de voorzitter bedankt en er werd afscheid genomen van de heer Groenberg. Volgend jaar zullen de boeken gecontroleerd worden door de heren Bakker en Schulp.

5. De bestuursverkiezing. Reglementair waren de heren Garretsen en Groenberg aftredend. Beiden willen voor herbenoeming in aanmerking komen. In goed overleg met de O.K.V.-leden in de zaal werden beiden nogmaals voor vier jaren als bestuursleden benoemd. Tussentijds trad de voorzitter, mevrouw mr. C.G. Bieze-van Eck, wegens drukke werkzaamheden af. De vice-voorzitter, de heer J. Lubberts, sprak woorden van grote dank. "Ik wil u namens ons bestuur bedanken voor de prettige manier waarop u als voorzitter optrad in de club met de vele individualisten. Uw eerste taak was het inrichten van de oorlogstentoonstelling in Voorst, u heeft de O.K.V. zien groeien van 450 naar 650 leden. Onder uw leiding is de "Kroniek" van gestencild blaadje uitgegroeid tot de volwaardige "Kroniek" van nu, gedrukt op een prachtig formaat. Mede door uw inzet hebben we nu een eigen kantoorruimte aan de Klokkenkampsweg in Twello. De O.K.V. ontving de Culturele Prijs 1996 van de gemeente Voorst. De eerste voorzitter was de heer Kromvoets, gevolgd door de heren Kloosterboer en Panhuis. Na u zal weer een Heer van Stand de voorzittershamer overnemen, maar daarover later. Wij wensen u een goede toekomst en hopen dat u in uw politieke carrière het cultuurhisto-

risch erfgoed van de gemeente Voorst wilt koesteren".

De heer Hermsen sprak het tussentijds aftredende bestuurslid, de heer H. ten Hove toe. De heer Ten Hove was een van de oprichters van de O.K.V. Zo'n 21 jaar geleden ontstond er een clubje mensen met een grote interesse in de lokale geschiedenis en het landschap. Het clubje groeide uit tot een groep van 25 personen die een vereniging oprichtte. Hoogtepunten uit de periode dat Ten Hove bestuurslid was zijn onder meer het veldwerk, de opgravingen, het herstel van de sprengen op de Veluwe en de restauratie van de Ned. Hervormde Kerk van Voorst. Ook als auteur trad de heer Ten Hove op en als gids bij de rondleidingen in de kerk. Hij is bescheiden en in het bezit van een grote kennis op het terrein van de cultuurhistorie "in het landschap van de IJssel". De beide aftredende bestuursleden kregen een attentie en een bos bloemen aangeboden.

Jaarverslag 1997

door L. Sevenster, secretaris

De gebeurtenissen in 1997 van de Oudheidkundige Kring Voorst wil ik hieronder vastleggen.

1. Het bestuur van de O.K.V. werd gevormd door de voorzitter mevrouw mr. C.G. Bieze-van Eck, de secretaris L. Sevenster, de penningmeester M. Nijmeijer en de leden H.H. Garretsen, J. Groenberg, mr. J.H. Hermsen, H. ten Hove en J. Lubberts. In 1997 werd tien keer vergaderd.

Beiden bedanken de sprekers, de andere bestuursleden en de leden in de zaal voor het in hen gestelde vertrouwen. Daarna stelde de vice-voorzitter, de heer Lubberts, de opvolger van mevrouw Bieze voor. De heer G.J. Oolman werd als nieuw bestuurslid gekozen en meteen daarna voorgesteld als de nieuwe voorzitter. Hij dankte de zaal voor het in hem gestelde vertrouwen en de heer G. Reinders en mevr. J. Schutte sloten zich bij deze woorden aan als nieuwe bestuursleden. Men zag een goede samenwerking als een uitdaging.

6. Rondvraag. Door de 100 aanwezige leden werd geen gebruik gemaakt van de rondvraag.
7. Sluiting door de nieuwe voorzitter, de heer G.J. Oolman.

Na de pauze verzorgde de heer H.J. van Baalen de buitengewoon boeiende lezing over "De Deventer Schilders tussen 1800 en 1930".

Na het algemeen gedeelte gaf de heer H.J. van Baalen de lezing over de Deventer schilders.

3. Op 28 april verzorgde de heer J. Berends uit Doetinchem een lezing van Dorothea Petronella van Steenbergen tot Duistervoorde.
4. Op 1 maart bezochten drie bestuursleden de O.K.V.-Regiomiddag in Elburg.
5. Op 24 april was de O.K.V. tegenwoordig bij de opening van het Indië-monument voor de gevallen uit de gemeente Voorst op de gemeentelijke begraafplaats bij Voorst. Diezelfde avond werd de Culturele Raad van de gemeente Voorst geïnstalleerd, ook hier was de O.K.V. aanwezig.
6. Op 9 mei tekenden wij het condoleanceregister van onze oud-voorzitter G. Panhuis.
7. Op 29 mei bezochten voorzitter en secretaris de voorlichtingsavond in Voorst over de plannen m.b.t. de muziektent.
8. De genealogische dag van de Oudheidkundige Vereniging "De Elf Marken" van Gorssel werd op 7 juni bezocht. Diezelfde middag werden de tentoonstellingen van de jubilerende R.K. Basisschool en de St. Martinusparochie in Bussloo bezocht.
9. De jaarlijkse excursie werd op 21 juni gehouden o.l.v. de heren H.H. Garretsen en J. Lubberts. Het werd een zeer aantrekkelijke fietsexcursie naar Terwolde.
10. De Kadastrale Atlas van de "gemeenten" Voorst en Wilp uit 1832 werd gepresenteerd in het gemeentehuis in Twello op 26 juni. Alle door de O.K.V. bestelde exemplaren, 100 in A4-formaat en 25 in A3-formaat, zijn inmid-

dels verkocht.

11. Het O.K.V.-bestuur was aanwezig op 29 augustus bij de heropening van het makelaarskantoor van de familie Van den Belt in Twello.
12. De traditionele Klompdagen in Twello werden gehouden op 5, 6 en 7 september. Alle bestuursleden en een aantal van onze "vaste" vrijwilligers bemanden de kraam. Op 6 september was een O.K.V.-deputatie bij de opening van de fietsroute van de Open Monumentendag.
13. De secretaris en de heer Lubberts waren aanwezig bij de reünie van Nederlands-Indiëveteranen in De Vecht op 17 september.
14. Drie bestuursleden bezochten de jaarlijkse studiedag van Het Gelders Oudheidkundig Contact in Dieren.
15. De herfstlezing werd op 6 oktober verzorgd door de heer K. Boeder uit Ede. Het onderwerp was "De Veluwe boerderij"; restauratie en onderhoud van zo'n eeuwenoud monument.
16. De Culturele Markt van de gemeente Voorst vond plaats op zondag 12 oktober. Ook hier was onze voorlichtingsstand zeer in trek.
17. Drie bestuursleden waren aanwezig bij de uitreiking van "het Voorster Luik" op 1 november. De familie Scheerder kreeg de ereprijs uitgereikt vanwege de goede restauratie van hun woonboerderij.
18. Op 15 november bezocht een grote groep bestuursleden, aangevuld met werkgroepleden, het kasteel "De Slangenburg" in Doetinchem. De excursie was een vervolg op de lezing over Dorothea P. van Steenbergen tot Duister-

voorde.

19. De lezing over de Terwoldse Bandijk werd op 18 november verzorgd door de heren J. Lubberts en L. Sevenster. De avond werd een groot succes met 280 toeschouwers.
20. Dezelfde lezing van de Bandijk werd herhaald op 18 december, ditmaal met een goede 180 belangstellenden.
21. Ons mededelingenblad "De Kroniek" verschijnt 4 keer per jaar. Onze enthousiaste samensteller/redacteur, de heer H. Kleinjan, verdient alle lof voor de keurige verzorging van de inhoud. Ook is een dankwoord aan de drukker van de Kroniek hier op zijn plaats. Een nieuw aspect in de Kroniek is het opnemen van de convocaties voor de lezingen en de excursie. Dat betekent dus een besparing op onze portokosten.
22. Op 1 januari 1997 bedroeg het leden-tal 706 personen. Op 31 december waren er 742 betalende leden. Met de Heemkundige Verenigingen in de wijde omgeving, van de Veluwe tot aan Lochem, hebben wij totaal 16 ruilabonnementen van de tijdschriften en convocaties.
23. Onze kantoorruimte aan de Klokkenkampsweg in Twello bevalt uitstekend. Wij maken er een goed gebruik van met de diverse werkgroepen op de dinsdagen en de woensdagen. De huur; fl. 2600,- per jaar, zal men in het financieel verslag kunnen terugvinden bij de Algemene Ledenvergadering.
24. De werkgroep op woensdag, bestaande uit de dames Van der Goot-van Eck, Huisman en Schutte-Geurtsen, werd uitgebreid met mevrouw T. Koller-Kedde (foto-deskundige).

Mevrouw Van der Sluis-Van der Linden heeft ons dit jaar weer verlaten. De mannen van de diverse werkgroepen zijn: Küpers, Lubberts, Sevenster en Wiegers. Twee nieuwelingen kwamen de gelederen versterken, nl. de heer B. ten Bosch (Tweede Wereldoorlog) en de heer G. Vrieling (het inkleuren van de kadastrale kaarten van Wilp en Voorst uit 1832).

25. In 1997 hebben de leden van de werkgroep "begraafplaatsen" de kerkhoven van Nijbroek en De Vecht geïnventariseerd.
26. De leden H. ten Hove en L. Sevenster hadden zitting in de gemeentelijke Monumentencommissie, maar vanwege herstructurering heeft men bijna niet vergaderd.
27. De Kunstenaarswerkgroep ziet geen kans om tot daadwerkelijke resultaten te komen. Gebleken is dat onze gemeente zeer weinig bekende kunstenaars gehad heeft. Er is veel getekend en geschilderd langs de IJssel door artisten "uit den vreemde".
28. Er is goede voortgang geboekt bij de voorbereiding tot de uitgave van de boeken over "Oud Wilp" en "De Waterplas van Bussloo". We hopen dat beide boeken in 1998 kunnen worden uitgegeven.
29. Ons bestuurslid, de heer mr. J.H. Hermsen, had zitting in de Commissie Bestemmingsplan Buitengebied in de gemeente Voorst.
30. Namens het O.K.V.-bestuur heeft de heer H.H. Garretsen zitting genomen in het "Platform Recreatie en Toerisme" van de gemeente Voorst.
31. In de herfst startte de werkgroep "In-

dustrieel Erfgoed Deventer". In deze regio-werkgroep hebben de heren M. Niemeijer en G. Reinders zitting genomen namens de O.K.V.

32. Het weekblad "Voorster Nieuws" publiceerde ook dit jaar de O.K.V.-foto's in de serie "Uit het Archief" als puzzel. Alle reacties worden gemeld bij mevrouw Schutte-Geurtsen, die weer heel wat telefoontjes en briefjes ter verwerking kreeg. Bij deze willen alle lezers en genietters van de oude foto's mevrouw Schutte hartelijk dank zeggen voor al haar werk.
33. Eveneens een woord van dank aan de goede gevers die het hele jaar door ons van diverse materialen voorzien. De materialen die wij niet kunnen gebruiken, worden doorverwezen naar het Twellose museum "De Meulenhof" of het "Openluchtmuseum" in Arnhem, want wij zijn geen Oudheidkamer.
34. Mevrouw S. Lubberts-Holleman zet via de computer de adressen op de stickers voor de P.T.T.-verzending van de Kronieken. De O.K.V. dankt haar voor haar inzet.
35. De heer J. Lubberts was ook in 1997 de assistent van de heer J. de Ruiter, de streekarchivaris die in het gemeentehuis zijn bureau heeft. De archieven kunnen na een telefonische afspraak worden ingezien op maandagen en dinsdagen. De contacten tussen de O.K.V. en het Streekarchief zijn goed en het plan is om planmatig projecten op te zetten. In goede samenwerking willen we proberen de inhoud van het gemeentelijk archief meer bekendheid te geven.

36. Het vorige punt had ik niet durven schrijven als onze strijd was verloren. Wij wisten, net als de lezer(es), dat de gemeente van plan was het gemeente-archief van Voorst onder te brengen in een nieuw te vormen Regio-Archief in Zutphen. En dat wil de O.K.V. niet; die vindt nl. dat het gemeente-archief een cultuurhistorisch bezit is, dat in Twello thuis hoort. Dicht bij de burger, want HET IS VAN ONS ALLEMAAL. Stelt u zich eens voor dat u de foto's, de oude kranten, alle kaarten, de oude Raadsstukken vanaf 1800, de gegevens over de industrie, scholen, kerken en de verenigingen, evenals het oude bevolkingsregister in Zutphen zou moeten raadplegen. De raadpleging via de computer zal nog jaren en jaren duren. Mede door onze maandenlange inspanningen heeft de gemeenteraad beslist dat het Archief in het gemeentehuis van Voorst blijft (raadsvergadering van 26 januari 1998).

Terugkijkend op het jaar 1997 mag het O.K.V.-bestuur concluderen dat het een zeer goed jaar was met zeer veel activiteiten, veel hulp van vrijwilligers en een groeiend aantal leden. Vol goede moed gaan we verder!

Ons foto-archief

door L. Sevenster

De vorige puzzelfoto

De heer H. Brunekreef reageerde als enige op de foto van het gezin met de drie (lieve) kindertjes. Hij meende op de foto de directeur van het Twellose postkantoor te herkennen, de heer Voorthuis (of Voorthuys). Helaas heeft hij geen gelijk, want het bevolkingsregister vermeldt bij de heer Voorthuis: Frederik Johannes Christoffel, geboren 2 januari 1869 in Loenen, kwam op 1 december 1910 naar Twello als directeur der Posterijen in Twello. Met zijn vrouw Anna Pos, geboren 2 juni 1875 in

Amsterdam, ging hij wonen in het huis op het Twellose adres A255.

Het echtpaar Voorthuis had een dochtertje, Jacoba, geboren 15 april 1898 in Loenen. Meer kinderen zijn niet vermeld in het Voorster bevolkingsregister. Op 16 augustus 1917 vertrok het gezin Voorthuis naar Den Haag.

Gezien het bovenstaande blijft het gezin op onze puzzelfoto onbekend. Het blijft dus een raadsel hoe de foto in het album van de Duistervoordse familie Hassink terecht is gekomen.

(Foto: coll. O.K.V.)

De nieuwe puzzelfoto

De Deventer free-lance fotograaf, de heer Nijland, maakt foto's voor kranten. Zijn gemeente Voorst-negatieven zijn in het gemeentearchief in Twello terecht gekomen. Onze puzzelfoto op de vorige pagina heeft

hij gemaakt in de periode 1950-1970. Op het negatiefenvelopje stond alleen maar "Wilp". Verder niets.

Herkent u de aardappelrapers uit Wilp? Uw antwoord zie ik met belangstelling tegemoet.

Nieuwe aanwinsten

Schenken

Van de heer Boot ontvingen we:

- een grote foto van de afgebroken Terwoldse molen.

Van N.N.:

- enkele gemeentegidsen.

Van de heer Simons:

- vervoersbewijs etc. uit de Tweede Wereldoorlog.

Van de heer Eekhuis:

- diverse gereedschappen;
- apotheekvaatje;
- Duitse legerschop;
- een briket met opschrift.

Van de heer Groenenberg:

- het boek "De coöp. Raiffeisen- en Boerenleenbanken in Nederland 1948-1973".

Van de heer Franken:

- "Steekverbetering Voorst-Welsum 1965";
- "De vette hertog en andere volksverhalen van de Veluwe";
- "Eefde in oude ansichten";
- "Oud-Zutphen", nr. 2, maart 1982;
- "Hosse Bosse Teune", door H. Krosenbrink, 1972;
- folklore-liedjes;
- serie krantenartikelen van L. Lensen en W. Heitling.

Van de heer Huisman (Deventer):

- Jubileumuitgave "50 jaar Voorwaarts".

Van de heer G.W. Lubberts:

- "Grepn uit de levensgeschiedenis van de muziekver. Ons Genoegen", op rijm door F. ten Bosch, 1934.

Van mevrouw Schutte:

- "Sainte Marie, van pension tot woon- en zorgcentrum Apeldoorn".

Van mevrouw Reusken:

- foto's van station Klarenbeek.

Van mevrouw Nieuwstraten:

- foto's van landhuizen en dorpsgezichten.

Van de heer Mulder (Holten):

- "The spirit of the Regiment, an account of the 48th Highlanders, 1956-1991".

Van de heer Ten Bosch:

- "Klakkende laarzen aan de IJssel, Deventer en zijn bewoners in de Tweede Wereldoorlog".

Van mevrouw Van de Belt:

- ingelijste kleurenfoto van de Duistervoordse molen.

De schenkingen zijn in volgorde van binnenkomst vermeld.

Alleen van de personen buiten de gemeente Voorst is de woonplaats genoemd.

door J. Lubberts

Oude foto's spreken

door L. Sevenster

Van de heer Van Beek kreeg de O.K.V. een opmerkelijke foto uit 1927.

De foto toont acht mannen rond een tafel. Op de tafel staat een bord met de tekst "VARA-Twello - 1e bouwcurcus".

Het is de groepsfoto van de VARA-leden die via een cursus leerden een radio te bouwen.

De namen van de cursisten zijn:

staand van links naar rechts: H. Verbeek - B. Wassink - H. Wassink - J. de Weerd - W. Verbeek - G. van Beek;

zittend op de voorgrond: links Van Amstel

en rechts de cursusleider.

Op de voorgrond is de gebouwde radio zichtbaar en het mooiste was... hij deed het ook nog. En dat in 1927.

(Foto: coll. O.K.V.)

Gewone, aparte dingen

door L. Sevenster

In de vorige Kronieken vertelde ik u iets over de versieringen in de top van boerderijen en woonhuizen, nl. de uileborden en de geveltekens.

In onze gemeente kwamen vroeger zeer veel windveren voor, die rijk waren versierd. Niet zozeer uit traditie, maar de timmerman gebruikte gewoon zijn fantasie, wanneer oude en kapotte windveren vervangen moesten worden. De lange planken werden versierd met regelmatig terugkerende patronen, geschulpt, gekarteld,

Een detail van dezelfde windveren.
(Foto: L. Sevenster)

met boogjes en hartjes. Nadat alles geschilderd was, stond de voorgevel er weer bij als een pronkjuweel.

Op veel oude foto's van statige huizen, winkels en werkplaatsen in onze gemeente komen deze versierde windveren voor. Maar ook nu zijn ze nog aanwezig, zoals op bijgaande foto te zien is. Wanneer u weer binnen het werkgebied van de O.K.V. op stap gaat en u ziet zulke versieringen, dan zult u vanzelf denken: "Kijk, die windveren zijn heel gewoon en toch apart."

De boerderij "De Nieuwe Driehoek", Zwartekolkstraat 40, Wilp in 1992. (Foto: L. Sevenster)

Het adellijke huis "Bussloo" bij Gietelo

door J. Harenberg

Bussloo is thans voornamelijk bekend door het gelijknamige recreatiegebied, waar velen verpozing zoeken en ook wil men zich nog wel eens herinneren dat daar een aardig klein kerkje in de buurt staat. Van het oud-adellijke huis is de herinnering voor een groot deel weggevaagd en meer dan een paar grachtpartijen zijn er ook niet overgebleven.

A.J. van der Aa weet er in zijn "Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden" ook niet meer van te vertellen dan: "*Bussloo, landg. op de Middel-Veluwe, prov. Gelderland, distr. Veluwe, arr. en 7½ u. N. ten O. van Arnhem, kant. en 3 u. O.Z.O. van Appeldoorn, gem. en 40 min. N. van Voorst.*

Het beslaat eene oppervlakte van 178 bund. 87 v.r. 74 v.ell. (vierkante roeden en ellen), en wordt thans in eigendom bezeten door den Heer Johannes Wilhelmus Aloisius Baron van Wijnbergen tot Bussloo."

Maar ook de bekende wandelende predikant J. Craandijk weet er in zijn "Wandelingen door Nederland" niet veel meer van te verhalen. "*Tusschen de pastorie en de kerk ligt de laan, die naar het heerenhuis leidt en er eenig uitzicht op vergunt. Het huis is vermoedelijk omtrent 1528 gebouwd, in 1830 vergroot en gerestaureerd, terwijl het in 1856 en in 1874 belangrijk verbouwd en verfraaid werd. Het landgoed zelf is niet zeer groot, maar van oudsher als een adellijk goed bekend. Het behoorde weleer aan de familie van Dorth tot Medler en droeg toen den naam van Dorthuizen. Door het huwelijk eener erfdochter kwam het op het laatst der vorige eeuw*

in het geslacht van den tegenwoordigen eigenaar, C. baron van Wijnbergen."

Gelukkig valt er wel wat meer, zelfs veel meer over dit goed te berichten. Wat betekent de naam Bussloo? Wel, loo betekent bos en bus in feite ook, dus het is eigenlijk dubbelop. Het huis werd namelijk ook wel Boslo genoemd, maar de oudste naam is "dat goet ter Loe". Het is een naam die voor de nodige verwarring kan zorgen, want in de naaste omgeving, in de buurtschap Appen lagen nog twee goederen van die naam. De eerste wordt in het boek "De Hof te Voorst", door L.A.J.W. baron Sloet van de Beele, genoemd als Sander Schimmelpenninck het in 1460 heeft als afkomstig van Luytgarde van der Oye. Het tweede goed is het "Beelmans guet", dat in 1452 in het leenactenboek van de abdij van Prüm "het Loe" wordt genoemd, maar vanaf 1631 onder de naam "Gelmerye" voorkomt.

Maar laten we ons bezighouden met het latere adellijke landhuis. Dan kunnen we in het "Register op de Leenaktenboeken". Het Kwartier van Arnhem, lezen dat "*Dat goet ter Loe met allen sijnen tobhoren ende rechten, gelegen in den kerspel van Voorst, in der buerschap van Ghiedele, heeft ontfangen Gerrit Wyginch, anno 1390*". In datzelfde jaar tuchtigt hij Wilhelm van der Voort genant Wuelfken, aan de helft van het goed, hetgeen inhoudt dat hij er voor zorgt dat Wuelfken - vermoedelijk zijn echtgenote - een soort rente uit het goed zal ontvangen wanneer hij mocht ko-

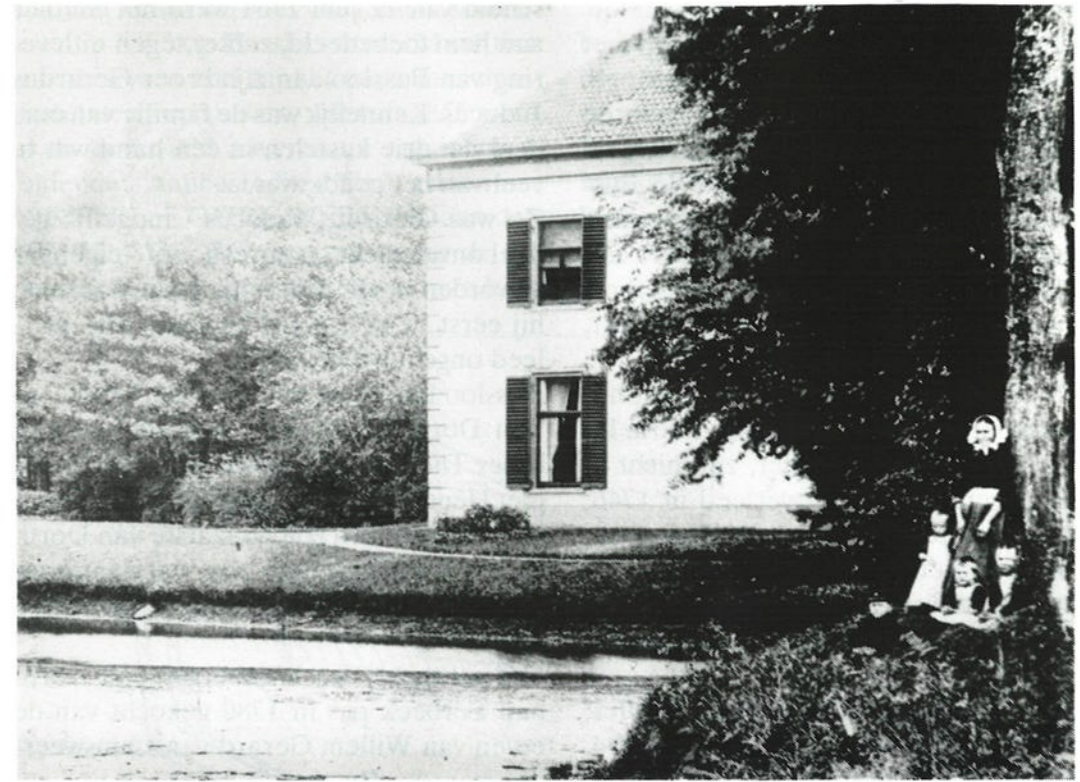
men te overlijden. Twaalf jaar later zien we: "Gebken Wygings ontfinck dat goet tot Loe, in de kerspel van Opvoorst gelegen, tot Zutphenschen leensrechte, anno 1402. Haer soon Arnt wort man hieraff." Gebken moet wel de dochter van Gerrit zijn en zij wordt bezitster, maar laat haar zoon op het goed boeren. In 1417 lezen we: "Mechtelt, Gerits Wichins dochter, huysfrou Wychman Swederssoon, ontfinck dat goet ten Loo met sijnen tobehoor". Vijf jaar later, in 1424, wordt "Metken, Gebken Wychincks dochter", beleend. Of zij een zuster van Mochtelt is, of dat haar naam op verschillende wijze geschreven werd, valt uit de acten niet op te maken, maar feit is dat zij de laatste Wychinck op het Loo zal zijn. Door haar huwelijk met Wichman Swederssoon gaat het goed over op zijn geslacht, dat nog geen vaste achternaam voert, want hun zoon, die het in 1438 erft, noemt zich Gerit Wychmanssoon.

Tot dusver volgen de beleningen elkaar snel op, dus erg oud zullen de bezitters niet zijn geworden. Coenrait, Gerit Wychmanssoon wordt in 1447 beleend en wanneer hij in 1473 de leened vernieuwt, wordt zijn bezit omschreven als "de Loe met sijnen tobehoor, in den kerspel van Voorst, in der buerschap van Gietel gelegen, daer naest gelant is die vrou van Wilp an d'een ende Reinken van Kerpen an d'ander sijde", waardoor we meteen zijn burens kennen. Want "die vrou van Wilp is de weduwe van Evert van Wilp, Elisabeth van Arnhem, Vrouwe van Rosande.

In 1492 is eigenaar Gerrit Conradssoon. Na hem blijkt zijn familie een achternaam aangenomen te hebben, want Johan Kremer Conradssoon, ook voorkomend onder de naam Johan Kremer Wychman, vermoed-

delijk zijn broer, laat het goed vererven op zijn zoon Bernard Kremer, die er in 1531 mee wordt beleend. Hij tuchtigt zijn vrouw Maria van Ruytenborch in 1550, waarbij bepaald wordt dat - indien er kinderen zijn en zij na zijn dood zal hertrouwen - zij geen cent zal krijgen. Indien er geen kinderen uit het huwelijk voortgekomen zijn, zal zij wel een uitkering uit het goed krijgen, maar zijn moeder jaarlijks 7 daalder moeten uitkeren. Die lijftocht of uitkering hoefde het goed nooit op te brengen, want in 1558 draagt Bernard Kremer het Loo over aan Johan Deuyss of Doys, gehuwd met Anna ten Brinck. Mogen we veronderstellen dat Bernard geldzorgen gehad heeft en dat hij genoodzaakt was om zijn bezitting te verkopen?

Johan Doys heeft weinig plezier beleefd aan zijn aankoop, want al het jaar daarop, in 1559, wordt zijn minderjarige zoon Arnt er als zijn erfgenaam mee beleend. Arnt overlijdt waarschijnlijk zeer jong en ongehuwd, waarna het Loo terugvalt naar zijn moeder, die het op haar beurt weer nalaat aan een andere zoon, Reyner, die er in 1561 mee beleend wordt. Het blijft wat ingewikkeld, want in 1594 wordt beleend Mochtelt Doys, echtgenote van Derck Luloffs, als erfgenaam van haar moeder Anna (ten Brinck?). En zij laat het goed in 1626 na aan haar zoon Herman, die niet lang daarna kinderloos zal overlijden. Al in 1629 wordt beleend Arnolda Doys "als erve van haer vaders susters soone Herman Luloffs" oftewel van haar volle neef. Zij was gehuwd met Gerrit Krijt en met de families Doys en Krijt neemt de landadel bezit van het goed, dat dan van een boerderij zal veranderen in een adellijk landgoed.

Het in 1855 verbouwde en vijftig jaar later afgebroken huis. (Foto: coll. J. Harenberg)

Het echtpaar Krijt-Doys laat in 1630 een meer representatief huis verrijzen, omringd door een gracht, alles geheel in opzet van een veelvuldig in deze streek voorkomende spijker.

In 1649 vererft het goed op hun dochter Anna Sophia Krijt, in 1625 gehuwd met Diederik van Dorth, Heer van Vierakker. Toen Anna Sophia Bussloo, zoals het huis toen genoemd werd, erfde, is het echtpaar daar gaan wonen. Kennelijk was het nieuwe huis aldaar meer comfortabel dan het oude Huis te Vierakker. Uit het huwelijk Van Dorth-Krijt werden zes dochters geboren, waarna tenslotte de stamhouder Derk Arnold het levenslicht zag. Waarschijnlijk was Bussloo het belangrijkste van

de twee goederen, want als Diederik of Derck, zoals hij ook genoemd wordt, in 1658 overlijdt, wordt Derk Arnold het goed Bussloo toegewezen, hetgeen niet erg gebruikelijk is, want als zoon zou hij eigenlijk het vaderlijke erfgoed hebben moeten ontvangen, maar kennelijk heeft zijn moeder ten behoeve van hem afstand van haar erfgoed gedaan. Anna Sophie van Dorth-Krijt en haar zes dochters stellen zich tevreden met het Huis te Vierakker, dat zij in 1663 verkopen aan de Zutphense burgemeester Joan Ruyter en diens echtgenote Susanna van Rhemen. Derk Arnold wordt in 1664 als erfgenaam van zijn moeder met Bussloo beleend, waarmede de verdeling van de ouderlijke boedel dan

definitief geregeld is.

Derk Arnold trouwde het jaar daarop met Marie Gertruid Swaefken tot Gruyteringh, uit welk huwelijk acht dochters geboren werden, alsmede twee zoons, waarvan de oudste, Theodorus Ignatius, in 1715 Bussloo uit de ouderlijk boedel toegewezen kreeg. Zijn broer Reinder Engelbert zou in 1757 het goed Meyerink in Leesten erven van Herman Gijsbert Ripperbant, wiens moeder een Van Dorth was.

Theodorus Ignatius was in 1714 in het huwelijksbootje gestapt met Judith Maria Ignatia van Dorth tot Medler, zijn nicht in de zesde graad, en hij overleed in 1746, Bussloo nalatende aan zijn oudste zoon, Theodorus Zeno, die er het jaar daarop mee beleend werd. Laatstgenoemde erfde in 1759 van zijn oom Reinder Engelbert het Meyerink.

Zijn oom Rudolph van Dorth tot Medler, broer van zijn moeder, overleed in 1754, weliswaar niet kinderloos, doch ongehuwd, zodat Willem, Flora en Diana als bastaardkinderen, niet van hem konden erven. Daarom had Rudolph bepaald dat "de Havesathe Het Meddelaer" cum annexis moest worden overgedragen aan diegene van de zoons van zijn zuster Judith, die het eerst zou trouwen, waarbij de bepaling gemaakt werd dat de bruid van adellijke komaf moest zijn. Bovendien moest die zoon de katholieke religie aanhangen.

Theodorus Zeno kon aan alle eisen van zijn oom Rudolph voldoen, aangezien hij in 1756 in het huwelijksbootje stapte met Elisabeth Maria Hackfort tot ter Horst. Maar door allerlei problemen, onder meer veroorzaakt door zijn protestant geworden oom Hendrik, duurde het tot 1761, voor het Medler werd overgedragen. Bij mage-

scheid van 22 juni 1761 werd het Medler aan hem toebedeeld, echter tegen uitlevering van Bussloo aan zijn broer Gerardus Judocus. Kennelijk was de familie van oordeel dat drie kastelen in één hand wat te veel van het goede was.

Zo was Gerardus Judocus - mogelijk geheel onverwacht en onverhoopt - eigenaar geworden van het vaderlijk goed, waarmee hij eerst in 1772 werd beleend. Hij overleed ongehuwd in 1791.

Bussloo liet hij na aan Theodora Oliviera Van Dorth tot Medler, dochter van zijn broer Theodorus Zeno en in 1775 gehuwd met Hendrik Willem van Wijnbergen, Heer van Eerbeek. Zij zou de laatste van Dorth op het huis in Gietelo zijn, dat naar haar familie dus ook wel Dorthshuizen genoemd werd.

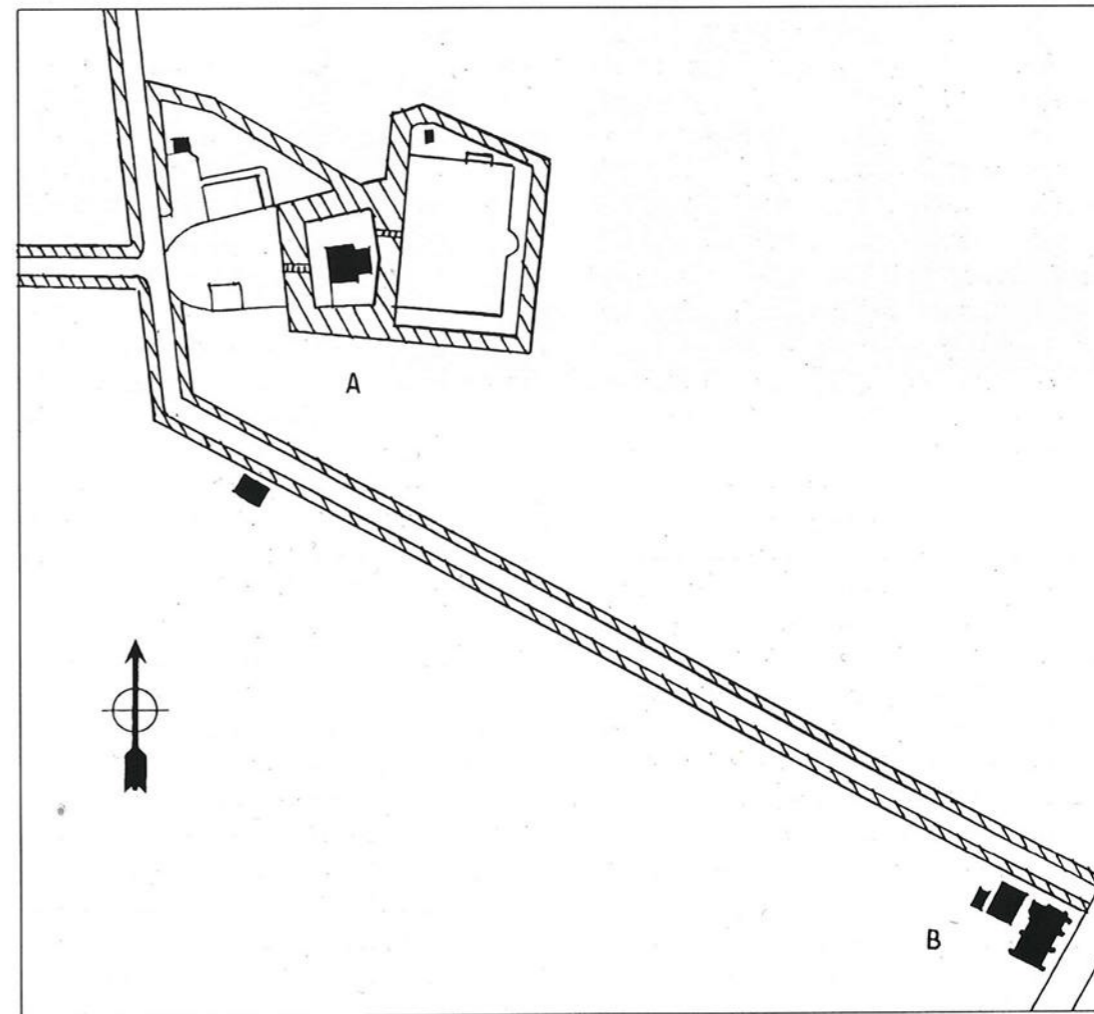
Het echtpaar Van Wijnbergen-van Dorth had Eerbeek pas in 1780 gekocht van de erven van Willem Gerard van Lamsweerde, maar nu Bussloo in hun bezit was gekomen, kon het Huis te Eerbeek wel weer afgestoten worden en in 1794 verkochten zij dat aan de gebroeders Berns, en gingen zij hun nieuwe bezit bewonen.

Uit dit huwelijk sproten onder meer twee zoons, waarvan de oudste, Joannes Wilhelmus Aloysius baron van Wijnbergen, ongehuwd in 1849 op Bussloo overleed. Die liet in 1818 op een deel van zijn bezit de thans nog bestaande R.K.kerk bouwen, gewijd aan Sint Martinus, waarna hij in 1835 bij deze kerk de begraafplaats deed aanleggen. Tenslotte verrees in zijn opdracht in 1846 een pastorie. Het goed vererfde op zijn broer en diens rechtstreekse nazaten. Die broer was Theodorus Franciscus Ignatius, die in 1829 in het huwelijk getreden was met Henriëtta Francisca Wil-

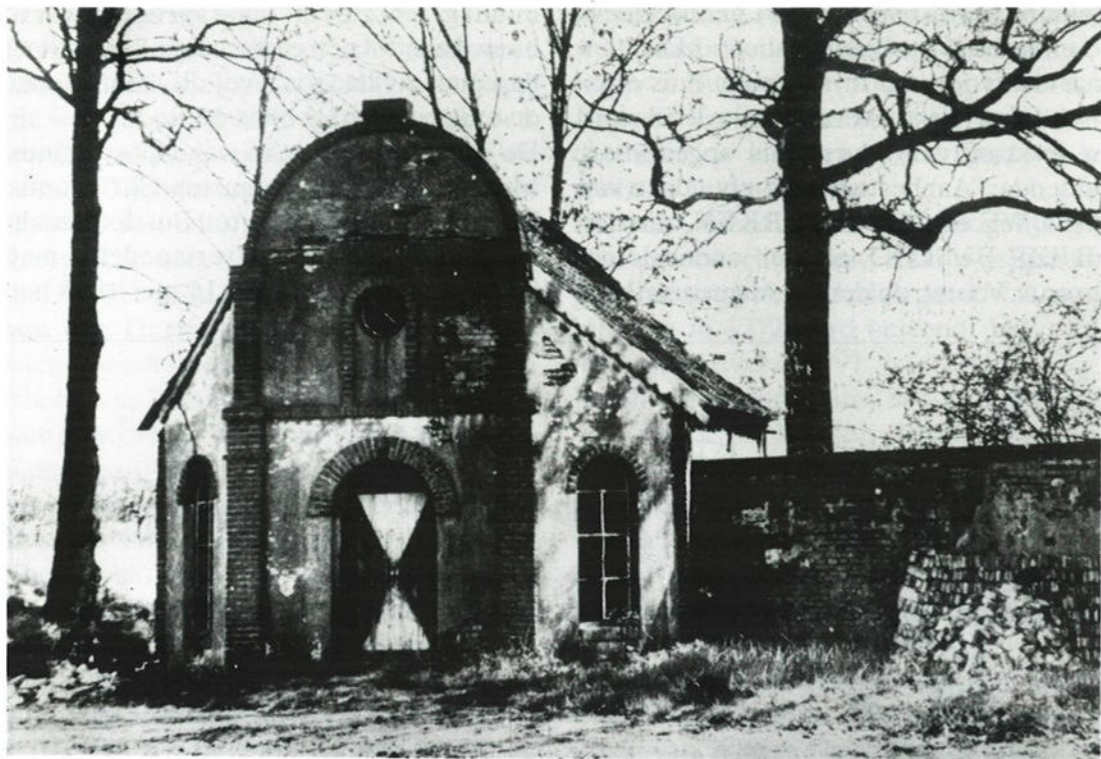
helmina Maria barones van Laer tot Hoenlo en in 1865 op Bussloo stierf. Maar tien jaar daarvoor had hij het oude huis drastisch laten verbouwen, want in 1855 werd in de krant een advertentie opgenomen, luidende: "Aanbesteding. Tot het doen van NIEUWE en OUDE WERKEN, aan den HUIZE BUSLOO, gelegen onder de gemeente Voorst, op den 22 Augustus e.k., 's

middags ten 2 uren." Toen zal het huis verbouwd zijn tot een eenvoudige, negentiende-eeuwse villa, zoals wij die kennen van de enig bewaard gebleven foto.

De volgende eigenaar was Constantinus Maria Theodorus Augustus Christianus baron van Wijnbergen tot Bussloo, zoals hij voluit heette, die er vermoedelijk niet heeft gewoond, want op 14 mei 1873 liet

Bussloo in 1832 naar kadaster. Bij A zien we het kasteel op zijn eiland met daarachter de eveneens omgrachte tuin. Bij B aan het begin van de oprijlaan de in 1818 gebouwde kerk. (Tekening J. Harenberg)

Het in 1874 gebouwde tuinhuisje (1962). (Foto: coll. J. Harenberg)

hij een groot deel van de inboedel, zo niet de gehele inboedel publiek verkopen als ook een paard en een barouchette, een licht rijtuigje voor zes personen. Gebeurde dat, omdat hij zes weken later, op 26 juni 1873, in de echt verbonden werd met Jonkvrouwe Maria Anna Margaretha Louise van Rijckevorsel? Wel werd nog in 1874 een tuinhuisje buiten de gracht gebouwd, dat al zo'n 30 jaar geleden in bouwvallige toestand verkeerde en al jaren geleden gesloopt werd.

Hij overleed in 1905 te Schaerbeek bij Brussel, waarna afbraak van het huis Bussloo volgde. Had zijn opvolger er geen zin meer in, of was het door de lange leegstand zo verwaarloosd? We weten het niet. Zijn

zoon, Mr. Sweder Franciscus Maria Petrus Antonius, volgde hem in het bezit van het landgoed op. Ook hij woonde te Brussel en in 1911 huwde hij Odette Madeleine Amédée Pétronille Lierneux. Twee en een half jaar later, in 1914, overleed hij, nog geen 30 jaar oud. Zodoende bleef hem de schande bespaard, die zijn enige dochter, Dorothee Louise Antoinette Marie Adolphine, hem later aangedaan zou hebben. Een misstap, een zonde, zoals de pastoor van Bussloo verklaarde. Waaruit bestond die misstap? Tja, zij trouwde in 1933 met Jhr. Mr. Maurits Peter Marie van Karnebeek. En die was protestant! En om het allemaal nog erger te maken, ze scheidden in 1946, om vervolgens een jaar later weer

met elkaar opnieuw in het huwelijk te treden!

Dorothee barones van Wijnbergen overleed op 13 april 1994 onder tamelijk verdachte omstandigheden in een Haags verzorgingstehuis, maar was toen al geen eigenaresse meer van Bussloo. Dat landgoed, ter grootte van circa 145 hectare, verkocht

zij in 1968 aan het Recreatieschap Veluwe. Het grootste deel van het landgoed werd bestemd voor ontgronding, waardoor de huidige plas van circa 90 hectare ontstond, waar 's zomers veel dagrecreatie plaats vindt. De oude kasteelplaats met zijn grachtstelsel bleef gespaard en ligt gelukkig wat afzijdig van het gewoel.

Lezing over Bandijk-Terwolde groot succes

door A.J. Fransen

De dia-lezing over de geschiedenis van de Terwoldse Bandijk, verzorgd door de heren J. Lubberts en L. Sevenster van onze Oudheidkundige Kring, is een groot succes geworden.

De lezing op 18 november 1997 in "Dorpszicht" in Terwolde werd bezocht door bijna 300 belangstellenden. De zaal was reeds geruime tijd voor het aanvangstijdstip van 20.00 uur vol. Dit was reden voor een herhaalde lezing over het zelfde onderwerp, op 18 december 1997. Opnieuw was de zaal met ongeveer 180 personen vrijwel vol.

Reis langs de IJssel

Het IJssellandschap op zich is al een interessant onderwerp. Dit geldt ook voor de wisseling van de seizoenen. Dit heeft invloed op het landschap. Ooit maakte de beroemde natuuronderzoeker Jac. P. Thijsse een voettocht over o.a. de Terwoldse Bandijk. Zijn verslag daarvan werd in 1916 vastgelegd in een al even bekend Verkadealbum over de IJssel, met tekeningen van o.a. Voerman jr. Onlangs verscheen een herdruk van dit boek.

Of de OKV-inleiders zich hierdoor hebben

laten inspireren weet ik niet, maar hun verslag over hun tocht over de Bandijk in een modernere versie is al even boeiend.

De Bandijk was ooit een handelstrekroute tussen Deventer en Elburg, Zwolle, etc. Dat de IJssel destijds rechtstreeks in zee uitmondde, heeft ook invloed gehad op de rivier. De laatste zeehond werd in 1927 in de IJssel gevangen. Er was een drukke scheepvaart, iets wat ook nu nog het geval is.

Menige postkoets en paard en wagen passeerden in de vorige eeuw de Bandijk. Als gevolg daarvan ontstonden diverse cafés, soms met uitspanningen voor de paarden. Paard en reiziger konden uitrusten van de vermoeiende reis en hun dorst lessen. In de warme rokerige gelagzaal zal menig sterk verhaal zijn verteld.

Maar ook tegenwoordig is het de moeite waard de bebouwing langs de Bandijk nader te bekijken.

Historie langs de Bandijk

Vanaf de Deventer wijk de Worp aan de Veluwe kant van de IJssel rijdend in de richting Terwolde passeert men allereerst

huize "Dijkstoel", een pand uit de eerste helft van de 19e eeuw, een gemeentelijk monument dat omstreeks 1850 als tolhuis dienst deed.

Vervolgens zien we rechts restaurant "Diekhuus", vroeger was dat herberg "De Volle Hand". Nog eerder stond hier op dit strategische punt een verdedigingsfort. Ook Koningin Wilhelmina bezocht dit fraaie uitzichtpunt om te schilderen.

Verder rijdend zien we links "Het Melkleen", een herenboerderij en rijksmonument met gevelsteen uit 1849. Ook dit was vroeger een belangrijk punt waar men met een veerpont de IJssel kon oversteken.

Vervolgens passeren we pand "De Noteboom", destijds een café/uitspanning. Reizende visboeren uit Elburg hielden hier rust. Mevrouw Roeterdink was vanaf 1925 tot de sluiting de laatste waardin.

Links zien we "Tercera", een landhuis uit de 18e eeuw, genoemd naar het Azoreneiland Terceira. De grachten werden gedempt in 1950.

Een ander opvallend pand dat we tegenkomen is "Het Swarte Peert" uit de 19e eeuw.

Bij het pand "Het Pannen Blokhuis", een 18e-eeuwse dijkboerderij, waren vroeger verdedigingswerken, o.a. kazematten. We passeren gemaal Van der Feltz.

Inmiddels naderen we het dorp Terwolde. "Het Grote Blokhuis" en "Het Kleine Blokhuis" (19e eeuw) die we passeren waren eveneens cafés/tapperijen. Het gedeeltelijk beboste landgoed "De Matanze" met het gelijknamige in eclecticiestische bouwtrant en door Indië-ganger Servatius in 1876 gebouwde landhuis is vervolgens een opmerkelijke verschijning in het landschap. Oorspronkelijk stond hier een pand dat

volgens de overlevering is gebouwd door schepelingen van Piet Hein in de 17e eeuw. "De Matanze" is afgeleid van "Baja de Matance", eveneens een Azoreneiland. Daarna passeren we de fraaie boerderij "Kolkstein" met kolk. Het pand dateert uit de 18e eeuw.

Verder rijdend komen we uiteindelijk uit bij de "Scherpenhof", thans recreatiecentrum. Vroeger was dit een steenfabriek. Wie de Bandijk verder volgt richting Welsum ziet fraaie vergezichten met uiterwaarden, kolken en hanken.

De inleiders Lubberts en Sevenster hadden ten behoeve van de lezing met de bewoners van genoemde panden en ook met andere personen gesprekken. Dit resulteerde in fraaie diabeelden, die extra kleur gaven aan de lezing. Een ander aspect dat in de lezing naar voren kwam was het grote verschil tussen vroeger en nu met betrekking tot o.a. de leefomstandigheden van de mensen.

Maalstromen (deel 1)

Al meer dan anderhalve eeuw is de firma Noury & Van der Lande, thans de Deventer vestiging van Akzo Nobel, één van de belangrijkste werkgevers voor de gemeente Voorst. Speciaal voor Kroniek bewerkte de auteur Ad Leemans uit Wilp-Achterhoek zijn boek 'Van molen tot moleculen' tot een vertelling in drie delen. Het boek verscheen in 1988 (ISBN 90-72568-02-8, niet meer in de handel).

In september 1838 meldt een advertentie in de Deventer Courant dat Pieter van Delden zijn buiten de stad op de Teuge aan de Koerhuisbeek gelegen Olie-, Pel-, en Cementmolens 'De Hoop' en 'De Eendragt' heeft verkocht aan 'De heeren Erven A. J. Noury en aan G. J. L. van der Lande'. En er is al een hele geschiedenis aan voorafgegaan als op 6 februari 1839 voor notaris Jordens de formele oprichting van de firma Noury & Van der Lande nog eens wordt bezegd.

Ene Jean Baptist Lenourij verlaat in 1741 zijn Normandisch dorpje om als zovelen zijn geluk in de Noordelijke Nederlanden te beproeven. Dat lukt hem aardig; hij huwt een welgestelde Deventerse en als winkelier en koopman in katoenen garens gaat het hem voor de wind. Zijn naam is dan al tot 'Nourij' verbasterd. Zijn zoon Antonius neemt in 1789 de zaak over.

Tezelfdertijd woont in Deventer in de eenvoudige Smedenstraat de familie Van der Lande. De familieleden drijven een smederij. Ze zijn katholiek en komen er daarom nauwelijks aan te pas, want dat wordt

door A. Leemans

in die tijd niet geduld. Toch hebben ze een aardig kapitaaltje vergaard en in 1793 waagt Willem van der Lande de grote sprong voorwaarts. Op de deftige Brink koopt hij een statig koopmanhuis met erf, waar hij gaat wonen en tevens een kruidenierswinkel inricht. Er worden ook tabaks-

Garrit J.L. van der Lande, mede-oprichter van de onderneming

waren en gedistilleerd verkocht. Bij Willems dood in 1820 neemt zoon Garrit Jan Lebuinus de winkel over. Die breidt de zaken verder uit, want met een primitieve paardenmolen in de Bergstraat gaat hij raap- en lijnzaden tot raapolie en veevoederkoek vermalen. Garrit is tevens horlogemaker.

Zonder centen

Antonius Nourij is dan al overleden en zijn erven proberen een methode te ontwikkelen voor het verven van hun katoenen garens. Vervolgens willen ze ook andere verfstoffen gaan maken. Daar is lijnolie voor nodig en zo komen ze in contact met Garrit van der Lande en zijn oliemalerijtje in de Bergstraat.

Gezamenlijk concluderen ze, dat ze beter een bestaande malerij kunnen overnemen, waarin zowel olie wordt gemalen als meel en veekoeken worden gemaakt. In 1838 nemen ze voor f 19.300 de molens met bijbehorende opstallen over, zoals hierboven beschreven.

Bescheiden zijn de heren niet, want kort daarop kopen ze van Van Delden ook het statige historische pand 'De Drie Haringen' in de stad. Hier wordt het kantoor van de prille firma gevestigd.

Dan zijn de jonge ondernemers door hun centen heen en om aan werkkapitaal te komen, verkopen ze de molen 'De Eendragt', die in Dordrecht weer wordt opgebouwd. Nu kunnen ze aan de slag.

Makkelijker gezegd dan gedaan, want rondom Deventer heerst malaise. Onder de boeren, hun belangrijkste klanten, heerst diepe armoede. Veevoer raken ze aan de straatstenen niet kwijt, de koeien sterven massaal door een besmettelijke longziekte. Bovendien is Deventer in die

tijd economisch aan het wegwijnen; de stad is overbevolkt maar heeft geen geld om behoorlijk uit te breiden. De IJssel, de belangrijkste aan- en afvoerweg, stroomt 's winters over en is 's zomers te laag, waardoor de bevoorrading stagneert. De wegen zijn in nog hopelozere staat.

Die eerste jaren verwerkt de jonge firma op kleine schaal voornamelijk koolzaad tot raapolie en raapzaad voor het vee, en er wordt gerst gepeld.

Bed uit

De heren hebben de taken netjes verdeeld. Jan Noury (zo wordt de naam vanaf die tijd geschreven) zet de administratie op poten en gaat als reiziger de klanten af.

Garrit van der Lande heeft zijn winkel op de Brink aangehouden, maar hij leidt tevens het maalbedrijf op de Teuge. Daar staan ook wat knechtswoningen voor de vijf arbeiders. Die moeten steeds bij de hand zijn, want het bedrijf is nog helemaal afhankelijk van de wind. Als deze 's nachts opsteekt, worden de mannen uit hun bed getrommeld om aan het werk te gaan.

Als horlogemaker heeft Garrit verstand van techniek en in 1848 weet hij zijn medevennoten over te halen een stoommachine te kopen. Het wordt een tweedehandsje van 9 pk, dat met paard en wagen uit Aken wordt aangevoerd. Met deze machine kan de productiecapaciteit flink worden verhoogd, want ze zijn nu niet langer van de wind afhankelijk. (De schoorsteen van deze stoommachine is pas enkele jaren geleden afgebroken.)

Burgemeester & Wethouders van Deventer vinden het maar niks en eisen op hoge toon dat het nieuwe fabrieksgebouw met de stoommachine binnen tien dagen wordt af-

gebroken. Ze maken echter de fout, hun schrijven te richten aan één van de firmanten en niet aan de vennootschap. Daar doen ze dus of hun neus bloedt en ze leggen de brief kalmpjes naast zich neer. Noury & Van der Lande is daarmee één van de eerste stoomolieslagerijen in Nederland en de firmanten noemen zich niet langer molenaar, maar 'fabrikant'.

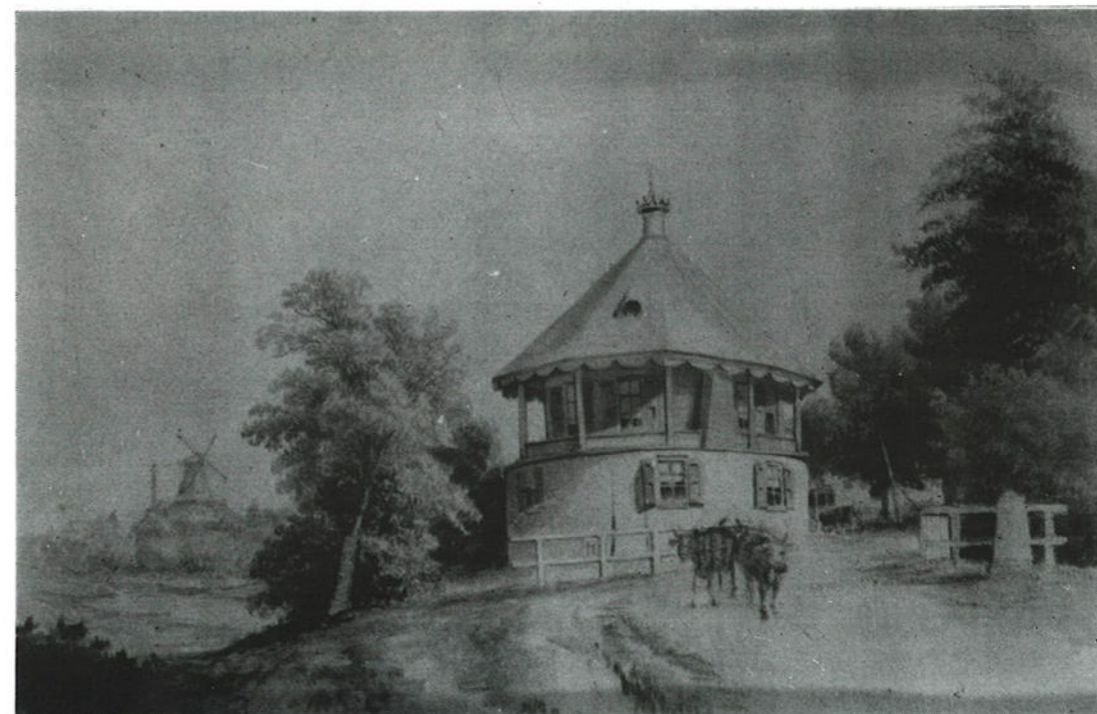
Verrekijker

Garrit van der Lande sukkelde met zijn gezondheid en moet vaak het bed houden. Om toch toezicht te houden, schaft hij zich een verrekijker aan om vanuit de stad te controleren of de molen wel draait. In 1853 zijn er zes arbeiders, die tachtig cent tot één gulden zeventig per dag verdienen. Er

is echter niet altijd werk voor ze, bijvoorbeeld als de IJssel weer eens onbevaarbaar is. Daarom koopt de firma bij Hellendoorn een stuk woeste grond, waar de arbeiders tewerk worden gesteld als de molen stil staat.

Als Garrit van der Lande in 1854 sterft, neemt zijn zoon Antonius Lebuinus de zaken over.

In Nederland gaat het dan langzamerhand wat beter. Wegen en rivieren worden opgeknapt en als in 1855 de 'accijns op het gemalen product' wordt opgeheven, begint de firma onmiddellijk met de productie van tarwemeel, waarvoor naast de molen een fabriek wordt gebouwd. Er komt een grotere stoommachine en vier jaar later varen de eerste gecharterde graanschepen al naar

De allereerste afbeelding van het bedrijf, van vóór 1869. Links de molen 'De Hoop' en fabrieksgebouwen met schoorsteen (aquarel van A.A.C. van 't Zand).

Dantzig. Er komt een eigen verkooporganisatie en er worden prijscouranten en handelsmerken ingevoerd.

Internationalisatie

In 1868 brandt de meelfabriek af; de oliemolen 'De Hoop', die al die tijd in bedrijf is geweest, wordt kort daarop verkocht en in Diepenveen weer opgebouwd. Daar zal ze in 1933 alsnog afbranden.

Op de plaats van de afgebrande fabriek komt nu een grotere meelfabriek, die helemaal door stoom wordt aangedreven. In 1876 werken er op kantoor in de stad en op de fabriek bij elkaar al 25 mensen, die f 5,- tot f 7,50 per week verdienen.

Met tientallen schepen wordt dan al graan uit Amerika aangevoerd. Van der Lande sluit contracten in Amsterdam, Antwerpen,

Polen, New Orléans, Philadelphia en New York. De omzet groeit van jaar tot jaar. Om de enorme hoeveelheden graan op te slaan, laat hij op het Pothoofd aan het Overijsselse kanaal een geweldig pakhuis bouwen. Ook in andere plaatsen komen depots.

Daarnaast heeft hij nog zijn eigen graanen veevoederhandel op de Brink, waar op de vrijdagse marktdagen de boeren hun inkopen doen. En terwijl in de kamer achter de winkel de boerinnen zich bij de snorrende kachel tegoed doen aan chigorijkoffie met candij, doet buiten Anthonius met de boeren goede zaken.

In 1879 sterft de laatste der Noury's. Daarvóór heeft hij bijna het hele familievermogen al aan Antonius van der Lande vermaakt, wellicht in de hoop dat de naam Noury, waarvan alle mannelijke nazaten

zijn overleden, in de firma zal voortleven. Als dat de bedoeling was, dan is die opzet geslaagd. Als 100 jaar later de firma allang van naam veranderd is, komt de naam Noury nog steeds in een groot aantal merknamen voor.

In 1880 gaat de privé-handel van Antonius van der Lande op in de firma Noury & Van der Lande.

De tweede brand

In 1886 doet zoon Johannes Christiaan Lebuinus van der Lande zijn intree in de firma. Hij begint als klerkje, want van pa moet hij het vak van de grond af aan leren.

Kort daarop wordt de markt overvoerd met

granen, waardoor de prijzen kelderen. De boeren worden verstandig en verenigen zich in inkoopcoöperaties, in plaats van ieder voor zich zaaigoed te kopen. De handel verdient geen stuiver meer aan ze. Antonius zet er rigoureuus het mes in en behalve de handel in rogge stoot hij alle graanhandel af. Hij legt zich helemaal toe op de meelproductie.

Dan breekt 1888 aan, als het bedrijf vijftig jaar bestaat. Directeur Antonius is voor zijn gezondheid naar Wiesbaden vertrokken om er te kuren en zoon Johannes moet op de zaak passen. Die mag z'n vader op zekere dag gaan vertellen, dat de beide fabrieken totaal zijn afgebrand. Maar, om het

De bemanning van de meelfabriek, waarvan het rechtergedeelte in 1888 door brand verwoest zal worden.

De nieuwe Meelfabriek, kort na de bouw in 1888.

vriendelijk te zeggen, die brand in juli komt niet bepaald ongelegen. Antonius heeft de middelen achter de hand om alles te herbouwen en Johannes reist op en neer naar Wiesbaden voor instructies en om de herbouwtekeningen te bespreken.

Daarna bouwen ze in Cleve, vlak over de Duitse grens aan het Spoykanaal, een oliëfabriek, de 'Hollandia'. Dit omdat er in Nederland een overschot aan olie is en omdat de Duitsers hun eigen markt met invoerbepalingen beschermen.

Het raapzaad dat in Cleve overblijft van de olieproductie gaat naar Deventer, waar voor de veevoederfabrikage een nieuwe lijnmeelfabriek is gebouwd aan de Han-

delskade. Er zijn twee eigen tankschepen. In Mannheim en later in Karlsruhe worden oliëdepots gebouwd. In Deventer is Jan Helmer chef-molenaar op de nieuwe molens. Die is als knecht begonnen op de oude 'De Hoop' en heeft niets op met het nieuwe walsensysteem. Hij maakt zich op 't laatst onmogelijk met z'n dagelijks gevit en wordt uiteindelijk ontslagen. Per godsgratie mag hij weer als knecht beginnen.

De nieuwe molenaar wordt de Duitser Adolf Meier. Deze komt ellendig aan zijn einde. Op een dag wordt hij bij het opleggen van een drijfriem door het vlieg wiel gegrepen en totaal vermorzeld.

(wordt vervolgd)

Historie Busslose plas en zijn omgeving

door L. Sevenster

Het bestuur van de O.K.V. is druk doende om deze zomer een boek met bovenstaande titel uit te geven. De ondertitel is "De (voormalige) woningen en hun bewoners" en deze woorden geven in grote lijnen de inhoud weer.

Gedurende drie jaar zijn drie van onze leden, de heren W. Berends, M. de Haan en H. Peterman, enthousiast bezig de historie van de waterplas van Bussloo in kaart te brengen; tevens komt de aanleg van de A1 aan de orde met de boerderijen die moesten worden gesloopt.

De werkgroep "Oud Bussloo" heeft aan de hand van oude kaarten alle huizen genoteerd in het gebied tussen de H.W. Iordensweg, de Enkweg, de Bussloselaan, de Zutphen-seweg en de A1. Zowel de bestaande als de gesloopte huizen werden vastgelegd.

Het wordt een boek met van elk bestaand huis foto's van vroeger en van nu. Dit geldt ook voor de huidige en vroegere bewoners van de panden. De geschiedenis van het Recreatieschap, de V.A.R. en de aanleg van de grote waterplas zullen in woord en beeld worden getoond, maar ook de foto's van de verdwenen huizen en hun bewoners zullen veel mensen aanspreken.

Het wordt een boek op A4-formaat met meer dan 500 foto's. Een groot aantal sponsoren heeft positief gereageerd, zodat de intekenaars een aantrekkelijke korting kunnen krijgen. Zodra het bestuur een goed beeld heeft van de kosten van het nieuwe O.K.V.-boek, zal dat worden meegedeeld in de huis-aan-huis-bladen zoals het "Voorster Nieuws" en het "Klaverblad".

Leden van buiten de gemeente Voorst die

belangstelling hebben, gelieven de secretaris op de hoogte te stellen. Hij zal u dan

rechtstreeks over de uitgave en de mogelijkheid tot bestellen inlichten.

Eind goed al goed

door G.J. Oolman

26 januari jl. was voor onze Oudheidkundige Kring een gedenkwaardige dag. Tijdens de maandelijkse raadsvergadering besloot de gemeenteraad van Voorst unaniem na lange discussies om het gemeentearchief in het kader van een samenwerking met de regio Zutphen niet mee te laten verhuizen, maar het in Twello te laten. Voor een vereniging als de onze was dit dan ook een geweldige opluchting, omdat het archief nu eenmaal een zeer belangrijke bron van informatie is voor onze activiteiten. Verhuizing naar Zutphen zou volgens onze opvatting voor onze vrijwilligers een te grote barrière gaan vormen vanwege de afstand en de verhoogde drempel die regionale instituten nu eenmaal hebben. Bovendien zijn we van mening, dat onze archieven in het Zutphense een volslagen vreemde eend in de bijt zouden zijn, omdat Voorst historisch gezien veel meer bin-

ding heeft met het Veluwe dan met het Achterhoekse.

We hebben dan ook in de voorgesprekken met zowel de betrokken ambtenaar als de bestuurder steeds geprobeerd om het archief in Twello te houden. Hoewel het in eerste instantie dreigde mis te gaan, is mede door een goed beargumenteerde inspraakreactie onzerzijds tijdens de commissievergaderingen van december en januari uiteindelijk het college van B&W toch teruggekomen op zijn aanvankelijk ingenomen besluit om het archief te laten verhuizen naar Zutphen. De raad heeft dit dus overgenomen.

Een reden voor ons als bestuur om nu conform de wens van de gemeente **samen** de cultuurhistorie in onze mooie gemeente nog meer inhoud te geven in de komende jaren. Een uitdaging die we met het nodige vertrouwen tegemoet zien.